

Izdevuma satura rādītājs

Par izdevumu	V
Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumu daļai	VI
Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta nolēmumu daļai	XIV
Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta nolēmumu daļai	XVII

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumi un lēmumi 2010

Krājuma "Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2010" Senāta Administratīvo lietu departamenta daļas anotācija	A-7
I. Spriedumi lietās par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem	A-15
II. Nolēmumi lietās par citu iestāžu lēmumiem un faktisko rīcību	A-51
III. Nolēmumi par pieteikuma vai lietas pakļautību izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā un personas subjektīvajām tiesībām iesniegt pieteikumu tiesā	A-193
IV. Nolēmumi par citiem administratīvā procesa tiesību jautājumiem	A-293
Tiesas interpretēto jēdzienu rādītājs	A-318
Jēdzienu alfabētiskais rādītājs	A-328
Iestāžu rādītājs	A-362
Tiesību aktu rādītājs	A-364
Tēžu rādītājs	A-380
Nolēmumu rādītājs, uz kuriem publicētajos nolēmumos dotas atsauces	A-427
Citu avotu rādītājs, uz kuriem publicētajos nolēmumos dotas atsauces	A-433
Publicēto nolēmumu rādītājs pēc lietu numuriem	A-435

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2010

Krājuma "Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2010" Senāta Civillietu departamenta nolēmumu daļas anotācija	C-7
I. Nolēmumi, kas izriet no lietu tiesībām.....	C-13
II. Nolēmumi lietās, kas izriet no saistību tiesībām	C-40
III. Nolēmumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām	C-81
IV. Nolēmumi maksātnespējas lietās	C-188
V. Nolēmumi zemesgrāmatu lietās.....	C-199
VI. Nolēmumi civilprocesuālo tiesību normu piemērošanas jautājumos ...	C-211
VII. Nolēmumi par saistību izpildīšana tiesas ceļā	C-254
VIII. Nolēmumi citu kategoriju lietās	C-262
Jēdzienu alfabētiskais rādītājs	C-310
Tiesību aktu rādītājs	C-348
Tēžu rādītājs	C-368
Judikatūras un tiesu prakses rādītājs	C-391
Citu avotu rādītājs, uz kuriem publicētajos nolēmumos dotas atsaucis	C-395
Publicēto nolēmumu rādītājs pēc lietu numuriem	C-397

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi 2010

Krājuma "Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2010" Senāta Krimināllietu departamenta lēmumu daļas anotācija	K-7
I. Lēmumi Krimināllikuma Vispārīgās daļas piemērošanas jautājumos....	K-11
II. Lēmumi Krimināllikuma Sevišķās daļas piemērošanas jautājumos	K-39
III. Lēmumi Kriminālprocesa likuma piemērošanas jautājumos	K-111
Jēdzienu alfabētiskais rādītājs	K-256
Tiesību aktu rādītājs	K-277
Tēžu rādītājs	K-295
Judikatūras un tiesu prakses rādītājs	K-310
Citu avotu rādītājs, uz kuriem publicētajos nolēmumos dotas atsaucis	K-312
Publicēto lēmumu krimināllietās rādītājs pēc lietu numuriem	K-313

Par izdevumu

Latvijas Republikas Augstākā tiesa sadarbībā ar valsts akciju sabiedrību "Tiesu namu aģentūra" piedāvā kārtējo Augstākās tiesas Senāta nolēmumu apkopojumu.

Tāpat kā iepriekšējā izdevumā arī šajā krājumā izlases kārtībā apkopoti visu Senāta departamentu – Civillietu departamenta, Krimināllietu departamenta un Administratīvo lietu departamenta – 2010.gada juridiski nozīmīgākie nolēmumi. Tas palīdzēs lasītājiem gūt ieskatu Senāta darbā kopumā, salīdzināt katra departamenta tiesu praksi, kā arī novērtēt tiesu prakses attīstību visās tiesību jomās.

Krājumā veidošanā piedalījušies paši senatori un citi Augstākās tiesas juristi, atlasot tos nolējumus, kuriem ir būtiska nozīme gan vienvērtīgā tiesību normu interpretācijā un piemērošanā, gan tiesu prakses saskaņotības un attīstības veicināšanā. Tāpat ņemta vērā arī tiesā izskatīto lietu un tiesas atziņu nozīme un aktualitāte plašākam interesentu lokam – jo īpaši tiesību zinātnieku un praktizējošo juristu auditorijai.

Visos krājumā publicētajos Senāta departamentu nolēumos ietvertās tiesas atziņas ir judikatūra – Latvijas tiesību sistēmā atzīts un tiesību interpretācijā un piemērošanā izmantojams tiesību palīgavots.

Grāmatas struktūra

Grāmatu veido 4 nosacītas daļas ar atšķirīgu lappušu numerāciju katrā.

Grāmatas *ievaddaļā* (lappušu numerācija ar romiešu cipariem) publicēti trīs priekšvārdi – atsevišķi katrai Senāta departamenta nolēmumu daļai. Tajos dots vispārējs pārskaits par katra departamenta darbu 2010.gadā un norādīts uz konkrētu lietu izskatīšanas laikā aktualizētiem jautājumiem, kuri ir svarīgi gan tiesai, gan sabiedrībai taisnīgas tiesas nodrošināšanai.

Katra Senāta *departamenta nolēmumu daļu* nosacīti var uzskatīt par atsevišķu grāmatu, kurai ir arī katrai sava lappušu numerācija. Lai lasītājam būtu vieglāk orientēties, katras lappuses numuram pievienots burts, kas norāda attiecīgo Senāta departamentu: ar burtu "A" apzīmētas tās lappuses, kurās publicēti Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumi; ar burtu "C" – Senāta Civillietu departamenta nolēmumi; ar burtu "K" – Senāta Krimināllietu departamenta nolēmumi.

Katrai grāmatas nolēmumu daļai ir savs izvērsts satura rādītājs, kā arī anotācija daļas sākumā. Tāpat katrai daļai atsevišķi ir izveidoti vairāki rādītāji, kuri pēc dažādiem kritērijiem palīdzēs krājumā atrast interesējošo nolēmumu vai tiesas atziņu.

Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumu daļai

Krājumā ir apkopoti un publicēti Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada būtiskākie nolēmumi. Ar tiem var iepazīties arī Augstākās tiesas mājas lapā, kā arī judikatūras datubāzē <http://juridika.tiesas.lv/>.

Krājuma priekšvārdā vēlējos nedaudz atskatīties uz 2010.gadā paveikto.

Departaments

2010.gadā Administratīvo lietu departamentā par 1 procentu pieaudzis gan ienākošo, gan izskatīto lietu skaits. Ņemot vērā, ka Administratīvo lietu departaments jau divus gadus neskata administratīvo pārkāpumu lietas, ienākošo lietu skaita pieaugums ir mulsinošs, jo pēc tam, kad politiski tika izlemts, ka administratīvo pārkāpumu lietas kasācijas instancē netiks skatītas, tika prognozēts, ka kasācijas instancē ienākošo lietu skaits samazināsies. Secināms, ka privātpersonas krīzes apstākļos ir kļuvušas aktīvākas savu tiesību aizsardzībā.

2010.gadā Administratīvo lietu departamenta tiesvedībā bija 1212 lietas (2009. gadā – 1061). Izskatītas 911 lietas (2008.gadā – 805). No tām 388 lietas tika izskatītas blakus sūdzības kārtībā. No visām izskatītajām lietām 38 lietas izskatītas kopsēdē. Kasācijas tiesvedības ierosināšana tika atteikta 227 lietās (2009.gadā – 214).¹

2010.gadā Administratīvo lietu departamentā kā pirmās instances tiesā izskatītas trīs lietas, proti, trīs pieteikumi par iekšlietu ministra lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu to personu sarakstā, kurām ieceļošana Latvijas Republikā aizliegta.

Departaments ir arī nosūtījis piecus pieteikumus Satversmes tiesai² un pieņēmis divus blakus lēmumus, vēršot iestāžu uzmanību uz tiesību

¹ http://www.at.gov.lv/files/statistics/2011/ald_2010.pdf

² Satversme tiesas 2010.gada 13.oktobra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-09-01 "Par likuma "Par nodokļiem un nodevām" (1997.gada 4.decembra redakcijā) 30.panta otrās daļas vārdu "ja šie darījumi nav deklarēti šā panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, – 15 procentu apmērā no šo darījumu kopsummas, ja šajā pantā nav noteikts citādi" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam"; 2011.gada 11.janvārā spriedums lietā Nr.2010-40-03 "Par Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumu Nr.173 "Transportlīdzekļu vadītāja kvalifikācijas iegūšanas, transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanas un atjaunošanas kārtība un vadītāja apliecības izsniegšanas, apmaiņas un atjaunošanas kārtība" 40.punkta pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam"; 2011.gada 31.janvāra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-47-01 "Par 2007.gada

normu pārkāpumiem un to novēršanu vai uz nepieciešamību uzlabot tiesisko regulējumu.

Lietu struktūra un nolēmumu stabilitāte

2010.gadā tāpat kā 2009.gadā visvairāk izskatītas lietas – 24 procenti – sakarā ar pieteikumiem par pašvaldību izdotajiem administratīvajiem aktiem (faktisko rīcību). Tāpat šajā gadā ir izskatīti 16 procenti lietu, kurās atbildētāja pusē kā pieaicinātā iestāde ir kāda no ministrijām. Savukārt 13 procentos izskatīto lietu atbildētāja pusē kā pieaicinātā iestāde ir Valsts ieņēmumu dienests.

Šajā gadā redzami pazeminājusies Administratīvās apgabaltiesas spriedumu stabilitāte. No kasācijas kārtībā pārsūdzētajiem spriedumiem 67 procenti (2009.gadā – 75 procenti) tika atstāti negrozīti vai arī par tiem netika ierosināta kasācijas tiesvedība. Savukārt lēmumu stabilitāte šajā gadā palielinājusies. No blakus sūdzības kārtībā pārsūdzētajiem lēmumiem 76 procenti (2009.gadā – 73 procenti) tika atstāti negrozīti vai arī par tiem tika atteikts ierosināt tiesvedību.³

Vēršanās Eiropas Savienības Tiesā

Administratīvo lietu departaments 2010.gadā pieņēma četrus lēmumus par prejudiciāla jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai.

1. Lietas Nr.A42481607 (SKA-262/2010) apstākļi.⁴ 2006.gada 14.jūlijā tika atcelts lidojuma reiss Nr.BT140 no Kopenhāgenas uz Rīgu, jo radaru un aviācijas uzraudzības sistēmas bojājumu dēļ tika slēgta gaisa

14.jūnija likuma "Grozījumi likumā "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos"" 9.panta daļas, ar kuru likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 10.panta pirmās daļas 1.punkts izteikts citā redakcijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam"; 2011.gada 8.marta lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-52-03 "Par Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr.423 "Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 44.4.apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam"; 2011.gada 28.novembra spriedums lietā Nr.2011-02-01 "Par likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" 22.panta pirmās daļas otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam. "

³ http://www.at.gov.lv/files/statistics/2011/ald_2010.pdf

⁴ Eiropas Savienības Tiesa ar 2011.gada 12.maija spriedumu lietā Nr.C-294/10 sniedza atbildes uz Senāta prejudiciālajiem jautājumiem. Eiropas Savienības Tiesa spriedumā secināja, ka pārvadātājam jāparedz zināma laika rezerve, kas tam ļautu, ja iespējams, veikt visu lidojumu pēc ārkārtējo apstākļu beigām. Savukārt šī tiesību norma nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tā iespējamo pasākumu ietvaros uzliek pienākumu vispārīgā un nediferencētā veidā ieviest minimālo laika rezervi, kas bez atšķirībām ir piemērojama visiem gaisa pārvadātājiem visos ārkārtējo apstākļu iestāšanās gadījumos. Gaisa pārvadātāja spēja veikt visu paredzēto lidojumu jaunajos ārkārtējo apstākļu iestāšanās radītajos apstākļos ir jāvērtē, raugoties, lai vajadzīgās laika rezerves apjoms nebūtu tāds, kā rezultātā gaisa pārvadātājam būtu jāuzņemas attiecīgajā brīdī uzņēmuma spējam neatbilstošs upuris.

satiksmes telpa Malmē, kura minētajā reisā bija jāšķērso. Apkalpes darbības laiks bija no plkst. 8.55 līdz plkst. 23.30, proti, 11 stundas 35 minūtes. Maksimālais lidojuma pienākumu pildīšanas laika posms (LPPP) ir no 11 līdz 13 stundām atkarībā no nolaišanas skaita. Maksimālais ikdienas LPPP var tikt pagarināts līdz vienai stundai.

Divi šā reisa pasažieri (turpmāk – pieteicēji) vērsās pie AS "Air Baltic Corporation" (turpmāk – aviokompānija), lūdzot samaksāt kompensāciju par lidojuma atcelšanu bez savlaicīga brīdinājuma, kā arī atmaksāt biļetes cenu. Pieteicēji savu prasījumu pamatoja ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 11.februāra Regulas Nr.261/2004, ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulas (EEK) Nr. 295/91 (turpmāk – Regula Nr.261/2004) 5.panta 3.punktu.

Aviokompānija atteicās izmaksāt kompensāciju, norādot, ka aviokompānijas atbildību izslēdz ārkārtas apstākļu iestāšanās, proti, gaisa telpas slēgšana Malmē, Zviedrijā. Gaisa satiksmes slēgšanas ilgums nebija paredzams, līdz ar to sākotnēji tas izraisīja reisa aizkavēšanos, bet, tam ieilgstot, saskaņā ar aviācijas specifiskajiem noteikumiem beidzās minētā reisa apkalpes darbības atļauja, un reiss tika atcelts.

Pieteicēji vērsās ar sūdzību Patērētāju tiesību aizsardzības centrā. Patērētāju aizsardzības centrs un Ekonomikas ministrija nesaskatīja pārkāpumu no aviosabiedrības puses, jo reisa atcelšana nebija atkarīga no minētās aviokompānijas. Pieteicēji pārsūdzēja Ekonomikas ministrijas lēmumu tiesā.

Tiesību norma. Regulas Nr.261/2004 5.pants paredz pasažieru aizsardzības pasākumus lidojuma atcelšanas gadījumā. Saskaņā ar 5.panta 1.punkta "c" apakšpunktu lidojuma atcelšanas gadījumā pasažieriem ir tiesības saskaņā ar 7.pantu no apkalpojošā gaisa pārvadātāja saņemt kompensāciju, ja vien pasažieri nav par atcelšanu informēti atbilstoši normā tālāk norādītajiem noteikumiem. 5.panta 3.punkts paredz izņēmumu: apkalpojošajam gaisa pārvadātājam nav jāmaksā kompensācija saskaņā ar 7.pantu, ja tas var pierādīt, ka lidojuma atcelšanu ir izraisījuši ārkārtēji apstākļi, no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi.

Uzdotie jautājumi.

1) Vai Regulas Nr.261/2004 5.panta 3.punkts interpretējams tādējādi, ka gaisa pārvadātājam, lai atzītu, ka tas veicis visus iespējamus pasākumus, lai izvairītos no ārkārtējiem apstākļiem, ir laikus jāieplāno savi resursi, lai paredzēto lidojumu būtu iespējams veikt pēc iepriekš neparedzētu ārkārtēju apstākļu izbeigšanās, tas ir, arī zināmu laiku pēc paredzētā izlidošanas laika?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprināšana, vai Regulas 6.panta 1.punkts ir piemērojams, lai noteiktu minimālo laika rezervi, kura pārvadātājam, laikus plānojot savus resursus, ir jāparedz kā varbūtējā paredzamā aizkavēšanās ārkārtēju apstākļu gadījumā?

2. Lietas Nr.A42396707 (SKA-478/2010) apstākļi. Valsts ieņēmumu dienests uzdeva SIA "Cido Grupa" iemaksāt budžetā lieko cukura krājumu maksājuma audita rezultātā aprēķināto maksājumu Ls 79 697,88 par cukuru saturoša produkta lieko krājumu ar Kombinētās nomenklatūras kodu 2106 90 59 (cukura sīrups). Šo lēmumu Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors atstāja negrozītu. Lēmumā atzīts, ka pieteicējai salīdzinājumā ar 2003.gadu uz 2004.gada 1.maiju ir ievērojami palielināties produkta "cukura sīrups" krājuma apjoms. Zemkopības ministrija, kas izvērtē, vai krājumi veidojušies objektīvu iemeslu dēļ, atzinusi, ka produkta "cukura sīrups" krājumi (295 857 kg) nav veidojušies objektīvu apstākļu rezultātā. Tāpēc, pamatojoties uz Komisijas Regulas (EK) Nr.60/2004, ar ko nosaka pārejas posma pasākumus cukura nozarē sakarā ar Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas pievienošanos (turpmāk – Regula Nr.60/2004), 6.panta 3.punkta trešo un ceturto daļu un Cukura nozares likuma 20.pantu, SIA "Cido Grupa" nosakāms lieko cukura krājumu maksājums. SIA "Cido Grupa" vēršas tiesā par minētā Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu.

Tiesību normas. Regulas Nr.60/2004 6.pants paredz Eiropas Komisijas un dalībvalstu rīcību attiecībā uz cukura lieko krājumu konstatēšanu un lieko krājumu izņemšanas no tirgus veicināšanu. 6.panta 3.punkta otrā un trešā daļa (ņemot vērā grozījumus, kas izdarīti ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 651/2005, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 60/2004, ar ko nosaka pārejas posma pasākumus cukura nozarē sakarā ar Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas pievienošanos) paredz:

"Jaunās dalībvalstis izmanto šo sistēmu, lai piespiestu attiecīgos uzņēmējus uz sava rēķina izņemt no tirgus to noteiktajam individuālajam pārpalikuma daudzumam līdzvērtīgu cukura vai izoglikozes daudzumu. Attiecīgie uzņēmēji sniedz jaunajai dalībvalstij pieņemamu apliecinājumu par to, ka vēlākais līdz 2005.gada 30.novembrim produkti tika izņemti no tirgus.

Ja šāds apliecinājums nav sniegts, jaunā dalībvalsts iekasē summu, kuru aprēķina, attiecīgo daudzumu sareizinot ar augstāko ievadmaksājumu, kas piemērojams attiecīgajam produktam laikposmā no 2004.gada 1.maija līdz 2005.gada 30.novembrim, palielinot to par EUR 1,21 uz 100 kg baltā cukura vai sausas ekvivalenta."

6.panta 3.punkta ceturtdaļa paredz, ka minētā summa jāieskaita jaunās dalībvalsts valsts budžetā.

Uzdotie jautājumi.

1) Vai Komisijas Regulas (EK) Nr.60/2004, ar ko nosaka pārejas posma pasākumus cukura nozarē sakarā ar Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas pievienošanās, 6.panta 3.punkta trešā daļa ir interpretējama tādējādi, ka gadījumā, ja uzņēmēja īpašumā konstatēts tāda jebkura produkta individuālais pārpalikums, ko var apzīmēt ar cukuru Regulas 4.panta 1.punkta izpratnē, uzņēmējam ir pienākums iemaksāt valsts budžetā summu, kuras aprēķinā iekļauts nevis uzņēmēja īpašumā konstatētā konkrētā produkta (piemēram, cukura sīrupa) daudzums, bet baltā cukura daudzums (kombinētās nomenklatūras kods 1701 99 10), kas atbilst cukura saturam uzņēmuma īpašumā konstatētajam produktam?

2) Vai šāda maksājuma aprēķinā jāietver augstākais ievadmaksājums, kas piemērojams baltajam cukuram, nevis uzņēmēja īpašumā konstatētajam konkrētajam produktam?

3. Lietas Nr.A42556606 (SKA-614/2010) apstākļi. SIA "Garkalns" vēlējās saņemt no Rīgas pilsētas pašvaldības azartspēļu zāles atvēršanas atļauju Rīgā, Maskavas ielā 400, tirdzniecības centra telpās. Ar Rīgas domes lēmumu SIA "Garkalns" tika atteikts izsniegt prasīto atļauju, jo tas būtiski aizskartu pašvaldības iedzīvotāju intereses. SIA "Garkalns" iesniedza tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Tiesību normas. Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 49.pants (pašlaik – Līguma par Eiropas Savienības darbību 56.pants) noteic, ka Eiropas Savienībā ir aizliegti pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru līdzīgās lietās, ja tiek izdarīta atkāpe no pamatbrīvības, prasībai jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka valsts iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi (*2010.gada 3.jūnija spriedums lietā Nr.C-203/08 "Sporting Exchange" 50.punkts*). Turpat noteikts, ka vienlīdzīgas attieksmes principa un no tā izrietošā pārskatāmības pienākuma ievērošana noteikti nozīmē, ka objektīvie kritēriji, kas ļauj ierobežot dalībvalstu kompetento valsts iestāžu rīcības brīvību, ir atbilstoši jāizsludina (51.punkts). Līdzīgi argumenti izteikti lietās Nr.C-389/05 94.punktā un lietās Nr.C-169/07 64.punktā.

Azartspēļu un izložu likuma 42.panta trešā daļa noteic: ja azartspēles paredzēts rīkot vietā, uz kuru nav attiecināmi šā likuma 41.panta otrajā daļā noteiktie ierobežojumi, par atļauju organizēt azartspēles katrā konkrētajā gadījumā lemj pašvaldības dome (padome), izvērtējot to, vai

azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā nerada *būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu*.

Uzdotais jautājums.

Vai Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 49.pants un ar to saistītais pārskatāmības pienākums interpretējams tā, ka ar pieļaujamu pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu ir savienojams tāds iepriekš publiski izsludinātā likumā lietots atklāts juridisks jēdziens kā "būtisks valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskāruma", kas katrā tā ikreizējas piemērošanas gadījumā ir konkrēzējams ar interpretācijas vadlīnijām, bet vienlaikus pieļauj zināmu elastību brīvības aizskāruma izvērtēšanā?

4. Lietas Nr.A7051109/2 (SKA-646/2010) apstākļi.⁵ Ludzas rajona padome (pašvaldība) apstiprināja konkursa par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem Ludzas pilsētas un Ludzas rajona reģionālās vietējās nozīmes maršrutos nolikumu. Konkursa nolikumā norādīts, ka nolikums ir sagatavots un konkurss tiek rīkots atbilstoši Koncesiju likumam, un ka ar konkursa uzvarētāju tiks noslēgts koncesijas līgums ar termiņu uz astoņiem gadiem. Ludzas rajona padome laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" publicēja paziņojumu par atklātu konkursu "Par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem Ludzas pilsētas un Ludzas rajona reģionālās vietējās nozīmes maršrutos". SIA "Norma-A" un SIA "Dekom" iesniedza piedāvājumu minētajā konkursā. Ar konkursa komisijas lēmumu par uzvarētāju atzīta SIA "Ludzas autotransporta uzņēmums". Ludzas novada dome nolēma noslēgt koncesijas līgumu par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar SIA "Ludzas autotransporta uzņēmums". Ludzas rajona padome un SIA "Ludzas autotransporta uzņēmums" noslēdza koncesiju līgumu par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem Ludzas pilsētas un Ludzas rajona reģionālās vietējās nozīmes maršrutu tīklā.

SIA "Norma-A" un SIA "Dekom" vērsās tiesā, lūdzot atcelt Ludzas novada domes lēmumu un atzīt par spēkā neesošu koncesiju līgumu.

⁵ Eiropas Savienības Tiesa ar 2011.gada 10.novembra spriedumu lietā Nr.C-348/10 sniedza atbildes uz Senāta prejudiciālajiem jautājumiem. Uz pirmo jautājumu – direktīva 2004/17 jāinterpretē tādējādi, ka par "pakalpojumu [iepirkuma] līgumu" šīs direktīvas 1.panta 2.punkta d) apakšpunkta izpratnē ir uzskatāms līgums, ar kuru atbilstoši šo pakalpojumu sniegšanu regulējošajām publisko tiesību normām un līguma noteikumiem līdzējs neuzņemas būtisku līgumslēdzējas iestādes riska daļu. Jautājums par to, vai attiecīgais pamatlietā aplūkotais tiesiskais darījums jā kvalificē kā pakalpojumu koncesija vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, ir jāizvērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visas minētā tiesiskā darījuma īpatnības. Uz otro un trešo jautājumu – direktīvas 92/13 2.d panta 1.punkta b) apakšpunkts nav piemērojams attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumiem, kuri ir noslēgti pirms direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām.

Administratīvā apgabaltiesa atteicās pieņemt pieteikumu, norādot, ka SIA "Norma-A" un SIA "Dekom" nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu par noslēgtā līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Par apgabaltiesas lēmumu SIA "Norma-A" un SIA "Dekom" iesniegušas blakus sūdzību, citastarp norādot, ka tām no Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 11.decembra direktīvas 2007/66/EK, ar ko Padomes direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā (turpmāk – direktīva 2007/66/EK), izriet subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu par līguma spēkā neesamību. Lai gan līguma noslēgšanas brīdī nebija pagājis direktīvas 2007/66/EK ieviešanas termiņš, tiesa nedrīkstētu secināt, ka personai nepiemīt subjektīvās tiesības vērsties pret līgumu, jo direktīvas 2007/66/EK mērķis ir piešķirt trešajām personām tiesības lūgt atzīt par spēkā neesošiem valsts vai pašvaldību institūciju noslēgtos līgumus.

Tiesību normas. Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (turpmāk – direktīva 2004/17/EK), 1.panta 2.punkta "a" un "d" apakšpunkts noteic:

"2. a) "Piegādes, būvdarbu un pakalpojumu līgumi" ir līgumi, kas finansiālās interesēs rakstiski noslēgti starp vienu vai vairākiem 2.panta 2.punktā minētajiem līgumslēdzējiem un vienu vai vairākiem līgumdarba izpildītājiem, piegādātājiem vai pakalpojumu sniedzējiem."

d) "Pakalpojumu līgumi" ir līgumi, kuri nav būvdarbu vai piegādes līgumi un kuru priekšmets ir XVII pielikumā minēto pakalpojumu sniegšana."

Minētās direktīvas 1.panta 3.punkta "b" apakšpunktā noteikts, ka "pakalpojumu koncesija" ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu līgums, taču izņēmums ir tas, ka atbildība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu tikai tiesības izmantot attiecīgo pakalpojumu vai arī minētās tiesības kopā ar samaksu.

Direktīvas 92/13/EEK 2.d panta 1.punkta "b" apakšpunkts paredz, ka dalībvalstis gadījumā, ja ir pārkāpts šīs direktīvas 1.panta 5.punkts, 2.panta 3.punkts vai 2.a panta 2.punkts, un ar šādu pārkāpumu pretendents, kas prasa pārskatīšanu, tika liegta iespēja izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus pirms līguma noslēgšanas, ja šāds pārkāpums ir saistīts ar direktīvas 2004/17/EK pārkāpumu un ja šāds pārkāpums ir ietekmējis pretendenta, kurš prasa pārskatīšanu, izredzes iegūt līguma slēgšanas tiesības, nodrošina, ka līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzēja subjekta neatkarīga pārskatīšanas struktūra vai ka tā spēkā neesamība ir šādas pārskatīšanas struktūras lēmuma iznākums.

Uzdotie jautājumi.

1) Vai direktīvas 2004/17/EK 1.panta 3.punkta "b" apakšpunkts interpretējams tādējādi, ka par sabiedrisko pakalpojumu koncesiju atzīstams līgums, ar kuru līgumslēdzējai pusei nodotas tiesības sniegt sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumus apstākļos, kad daļu no atlīdzības veido tiesības izmantot sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet vienlaikus līgumslēdzēja iestāde kompensē pakalpojuma sniedzējam pakalpojuma sniegšanas rezultātā radušos zaudējumus, turklāt pakalpojuma izmantošanas risks ir ierobežots pakalpojuma sniegšanas kārtību reglamentējošo publisko tiesību noteikumu un līguma noteikumu dēļ?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai direktīvas 92/13/EEK, kas grozīta ar direktīvu 2007/66/EK, 2.d panta 1.punkta "b" apakšpunkts ir tieši piemērojams Latvijā no 2009.gada 21.decembra?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai direktīvas 92/13/EEK 2.d panta 1.punkta "b" apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka tas piemērojams attiecībā uz iepirkuma līgumiem, kuri noslēgti pirms direktīvas 2007/66/EK ieviešanas termiņa beigām?

Noslēgums

Vēl arvien šajā gadā administratīvajās tiesās kopumā nav atrisināti jautājumi par ilgajiem lietu izskatīšanas termiņiem. Lai paātrinātu lietu izskatīšanu, ir nepieciešami politiski lēmumi. Kā jau tika novērota tendence pagājušajos gados, tad ir pieaudzis to lietu skaits, kurās atbildētājas pusē kā pieaicinātās iestādes ir pašvaldības, ministrijas un ieslodzījumu vietu pārvalde. Acīmredzot tieši šīm iestādēm šobrīd būtu jāpievērš lielāka uzmanība tam, cik kvalitatīvi šajās iestādēs tiek izdoti administratīvie akti.

LR Augstākās tiesas Senāta
Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja, senatore
Veronika Krūmiņa

Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta nolēmumu daļai

Šajā krājumā par 2010.gadu Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta nolēmumu daļā, tāpat kā krājumā par 2009.gadu, ievietoti 40 nolēmumi. Taču fakts, ka krājumā izvietoto nolēmumu skaits ir tāds pats kā pagājušā gadā, nenozīmē, ka arī izskatīto lietu skaits kopumā ir tāds pats kā 2009.gadā.

Departaments

Salīdzinot ar 2009.gadu, 2010.gadā departamentā pieaudzis gan saņemto, gan izskatīto, ka arī nepabeigto lietu skaits, un šie rādītāji ir lielākie kopš Senāta atjaunošanas. Saņemtas 1393 lietas – par 177 lietām vairāk, izskatītas 1136 lietas – par 71 lietu vairāk, nepabeigtas 875 lietas – par 275 lietām vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Interesanti, ka salīdzinot ar 2000.gadu, saņemto lietu skaits ir dubultojies (48,7%), izskatīto lietu skaits palielinājies par 457 lietām (40,2%), nepabeigto lietu skaits palielinājies 14,3 reizes.

Tas, ka palielinājies neizskatīto lietu skaits, ir tikai loģiski, jo no 2000.gada līdz 2010.gada 7.decembrim Civillietu departamentā strādāja 10 senatori (ieskaitot priekšsēdētāju), pēc tam 11. Savukārt apelācijas instances tiesās (Rīgas apgabaltiesā, Civillietu tiesu palātā) tiesnešu skaits un līdz ar to izskatīto lietu skaits ir pieaudzis, kā rezultātā neizbēgami palielinājies lietu skaits Senātā.

Lietu struktūra un stabilitāte

Kasācijas kārtībā sakarā ar kasācijas sūdzībām izskatītas 869 lietas, sakarā ar protestiem – 255 lietas (2009.gadā – 136). Sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izskatītas 12 lietas.

Kasācijas kārtībā izskatāmo lietu sastāvs, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, būtiski nav mainījies. Lielākā daļa strīdu izriet no saistību tiesībām – 35,3%, darba strīdi – 23,2% (par 80 lietām vairāk kā 2009.gadā), strīdi par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu – 10,5%, strīdi, kas izriet no ģimenes tiesībām 9% lietu, dzīvokļu strīdi – 8%.

Civiltiesiskie strīdi kļūst arvien komplicētāki, par ko liecina gan tas, ka 2010.gadā Senāta paplašinātā sastāvā izskatītas 19 lietas, gan tas, ka biežāk tiek atlikta sprieduma paziņošana atbilstoši Civilprocesa likuma 472.panta sestajai daļai, neskatoties uz to, ka jau pirms tiesas sēdēm visas lietas tiek rūpīgi studētas un problēmas tiek apspriestas senatoru kopsapulcē.

Kasācijas tiesvedības ierosināšana 2010.gadā atteikta 400 lietās (54%), apmēram tādā pašā līmenī kā 2009.gadā – 411 lietās (54,6%).

Tiesu nolēmumu stabilitāte ir diezgan līdzīga kā iepriekšējā gadā, tomēr statistika liecina, ka 2010.gadā kaut arī nedaudz ir samazinājies to nolēmumu skaits, kas atstāti negrozīti. 2010.gadā atstāti negrozīti 78% apelācijas instances tiesu spriedumu, 62% lēmumu, 2009.gadā attiecīgi – 81,8% un 81% (sk. *Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr.2/2011, maijs 34.–36.lpp*).

Judikatūra

Civillietu departaments ir izteicis priekšlikumu izslēgt no Civilprocesa likuma 483.pantā noteikto, ka protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu Senātam var iesniegt Augstākās tiesas priekšsēdētājs un Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs atstājot šīs tiesības tikai ģenerālprokuroram, taču pagaidām attiecībā uz protestu iesniegšanu nekas nav mainījies.

Lietas par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu ir tā joma, kur visbiežāk tiek lūgts iesniegt protestu. No 255 lietām, kas Senātā izskatītas sakarā ar protestiem, tas ir, Civilprocesa likuma 483.-484.panta kārtībā, 113 ir par nolēmumiem sakarā ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu.

Lēmumos šajā lietu kategorijā bija vērojamas atšķirīgas tendences, izlemjot līdzīga rakstura lietas. Neskaidrības radīja jautājums par to, vai bezstrīdus piespiedu izpildei pēc Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta tiek nodota pamatsaistība vai šīs saistības izpildei kalpojošā akcesorā saistība, t.i., iekļājuma akts ar publiskas hipotēkas vai komercķīlas statusu.

Ņemot vērā tiesu prakses dažādos nolēmumus, kā arī tās neskaidrības, kas bija radušās, Augstākā tiesa 2010.gadā sagatavoja apkopojumu "Tiesu prakse saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanā". Apkopojums balstīts uz rajona (pilsētu) tiesu taisītajiem lēmumiem saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedībā, kā arī uz Senāta tiesiskajām atziņām, kas veido judikatūru attiecīgajā tiesvedībā. Pārsvārā ir izvērtēta tiesu prakse par 2008. un 2009.gadu, ņemot vērā pastāvošo tendenci pilnveidot tiesību normu piemērošanu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu atbilstoši to jēgai un mērķim.

Minētā apkopojuma mērķis bija izpētīt un sistematizēt judikatūras atziņas, lai vienveidotu lēmumu pieņemšanas praksi un novērstu prakses nepilnības.

Ievērojot to, ka pēdējos gados tiesās krasi pieaudzis pieteikumu skaits par saistību bezstrīdus izpildīšanu šim apkopojumam ir būtiska nozīme to problēmu pareizā un vienveidīgā risināšanā, kas rodas tos izskatot.

Neapšaubāmi arī katram Augstākās tiesas ikgadējām nolēmumu krājumam ir būtiska nozīme judikatūras veidošanā un stiprināšanā. Piemēram, 2010.gada krājuma sadaļā "Spriedumi, kas izriet no lietu tiesībām" ievietots spriedums lietā SKC-11, kurā risināts jautājums par nekustamā īpašuma labticīga ieguvēja aizsardzības priekšnoteikumiem. Spriedumam ir pievienotas senatora Alda Laviņa atsevišķās domas Civilprocesa likuma 472.panta piektās daļas kārtībā, kurās norādīts, ka labticīga ieguvēja aizsardzības principa piemērošanā var pastāvēt izņēmuma gadījumi, kad tas nav piemērojams. Katrā ziņā šajā spriedumā izteiktās atziņas un senatora atsevišķākās domas ir pamats diskusijai par labticīga ieguvēja aizsardzību attiecībā uz noziedzīgā ceļā iegūtu lietu.

Nobeigums

Tā kā tiesā izskatāmo lietu skaits tikai pieaug, problēmu, ar kurām būs jāsaskaras tiesām, tostarp arī Senātam, kļūs arvien vairāk.

Lai Senāta izteiktās atziņas būtu pamats judikatūras piemērošanai, izskatot lietas, ir jāturpina pievērst uzmanību nolēmumu kvalitātei. Tajā pašā laikā jāmeklē risinājumi lietu skaita samazināšanai, kā arī tiesvedības procesa saīsināšanai, paredzot tomēr iespēju, ka ne visām lietām nepieciešama izskatīšana trīs tiesu instancēs.

Problēmas risinājums protams būtu arī Civillietu departamenta senatoru skaita palielināšana, rakstveida procesa ieviešana.

LR Augstākās tiesas Senāta
Civillietu departamenta senatore
Edīte Vernuša

Priekšvārds Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta nolēmumu daļai

Klajā nāk Augstākās tiesas Senāta spriedumu un lēmumu krājums. Vienā no tā daļām ievietoti Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta kompetenci nosaka likuma "Par tiesu varu" 47.pants un Kriminālprocesa likuma 54., 62., 63.nodaļa.

Senāta Krimināllietu departamentā 2010.gadā saņemtas 660 lietas un tiesvedībā kopumā atradās 698 lietas, no kurām izskatītas 644 lietas.

No 2010.gadā saņemtajām lietām 117 lietas bija izskatītas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātā, 504 lietas – apgabaltiesās, un 8 lietas – rajonu (pilsētu) tiesās. Līdz kasācijas instances tiesai 2010.gadā nonākušas aptuveni 7,5% no kopumā valstī izskatītajām krimināllietām.

Pēc noziedzīgo nodarījumu veidiem visvairāk Senāta Krimināllietu departamentā izskatītas lietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu – 40%, pret vispārējo drošību un kārtību – 12%, pret personas veselību – 10%, pret satiksmes drošību – 9%.

Senāta Krimināllietu departaments 2010.gadā 66,7% lietās atteica pārbaudīt tiesas nolēmuma tiesiskumu kasācijas kārtībā, 32,2% lietas izskatīja rakstveida procesā un 6 lietas izskatīja mutvārdu procesā tiesas sēdē.

Krājumā ietverti kasācijas instances tiesas lēmumi par aktuāliem Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma piemērošanas jautājumiem. Šie lēmumi ir tikai daļa no judikatūras, kura sekmēs juridiskās domas attīstību.

Ar katru gadu pilnveidojas izpratne par Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma normu piemērošanu. Taču abi šie likumi laika gaitā tiek grozīti un papildināti. Tāpēc atsevišķas atziņas, kas ietvertas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumos, zaudē aktualitāti.

Lai atvieglotu krājuma praktisko izmantošanu, tajā ir Tēžu rādītājs, Jēdzienu alfabētiskais rādītājs, Tiesību aktu rādītājs, Judikatūras un tiesu prakses rādītājs, Citu avotu rādītājs, Publicēto lēmumu rādītājs pēc lietu numuriem.

Domājam, ka krājuma lietotājiem izraisīs interesi tajā publicētie lēmumi un atziņas.

LR Augstākās tiesas Senāta
Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs
Pēteris Dzalbe